

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra učitelství

Bakalářská práce

Praha 2014

Michala Zemanová

Univerzita Karlova
Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

**Rozdílnost režimových opatření v zařízení
pro děti předškolního věku**

**The Differences in daily programs in facilities
for preschool children**

Vedoucí práce:

Mgr. Chittussiová Lenka

Autor práce:

Michala Zemanová DiS.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Lence Chittussiové za podnětné rady, její trpělivost a čas, který mi věnovala a hlavně za odborné vedení této bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato diplomová práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 25. 5. 2014

Michala Zemanová

Klíčová slova

režimová opatření dne, alternativní, klasické, mateřské školy, předškolní zařízení, vzdělávání, výukové metody, osobnost dítěte, pedagog

Keywords

nursery school, kindergarten, daily programm, day proces, pre-school education, teaching methods, the child's personality, teacher

Anotace

Bakalářská práce Rozdílnost režimových opatření v zařízení pro děti předškolního věku se zabývá postupy a rozdíly režimu dne v nejrozličnějších zařízeních pro předškolní věk. Teoretická část vymezuje pojem alternativní a klasické vzdělávání. Zkoumá uvedené vzdělávací instituce a charakterizuje jednotlivé typy alternativních mateřských škol. Praktická část je zpracována na základě pozorování a dotazníkového šetření. Tato část práce popisuje dopoledne v navštíveném předškolním zařízení. Dále dotazníkové šetření kvantitativně hodnotí změny v denním režimu obvyklého dne v popsáném předškolním zařízení. Cílem bakalářské práce je poukázat na možnosti alternativního vzdělávání v předškolním věku a porovnat režimy v uvedených typech předškolních zařízení.

Annotation

Balcheor thesis "The Differences in daily programs in facilities for preschool children" is about processes and differences in the day mode of various facilities for pre-school aged children. The theoretical part defines concept of alternative and classical education. It researches mentioned educational institutions and characterizes different types of alternative nursery schools. The practical part is based on survey and observation. This part contains descriptions of the morning programmes in visited institutions. The object of this thesis is point out alternative education options and characterize various types of facilities for preschool children more closely.

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Teoretická část	9
2.1	Předškolní vzdělávání	9
2.2	Tzv. klasické školy.....	9
2.2.1	Definice pojmu tzv. klasické školy.....	9
2.2.2	Historie předškolního vzdělávání	10
2.2.3	Cíle a hodnoty klasické školy	10
2.3	Alternativní školy obecně	11
2.3.1	Definice pojmu alternativní školy.....	11
2.3.2	Historie a typy alternativních škol v ČR.....	12
2.4	Typy alternativních i klasických škol ve vybraných zařízeních v ČR.....	13
2.4.1	Státní školka.....	13
2.4.2	Církevní školka	13
2.4.3	Montessori školka	13
2.4.4	Waldorfská MŠ	15
2.4.5	Zdravá MŠ- zařízení s programem podpory zdraví (ZMŠ)	16
2.4.6	Lesní školka- LMŠ.....	17
2.4.7	Ekoškolka.....	18
2.4.8	Cizojazyčná MŠ.....	20
2.4.9	Firemní školka	20
2.4.10	Soukromá školka.....	21
3	Praktická část	22
3.1	Cíl praktické části.....	22
3.1.1	Ekoškolka Rozárka	22

3.1.2	Dětský lesní klub V mechu a kapradí	25
3.1.3	Mateřská škola Útulná Praha 10	27
	Mateřská škola francouzského gymnázia v Praze -	28
3.1.4	Ecole maternelle du lycée français de Prague	28
3.2	Výsledky dotazníkových šetření	31
4	Závěr	33
5	Seznam literatury	35
6	Seznam použitých zkratk	37
	Zmíněné zákony	38
8	Seznam příloh	38

1 Úvod

V posledních letech můžeme zaznamenat zvýšený zájem o alternativní způsob života. Lidé se obrací k alternativní medicíně, způsobu bydlení. Alternativní pohony dnes už také nejsou výjimkou. I téma alternativní výuky je čím dál častěji zmiňované, dotýká se hlavně základních a mateřských škol. Proto jsem se zaměřila na zmapování způsobu výuky a s tím spojený časový rámec.

Některé časové posloupnosti činností bývají ve státních zařízeních pro předškolní děti už zažité. A mnozí učitelé, kteří ve školské sféře pracují už desetiletí se těchto zažitých způsobů nebo zvyklostí neradi vzdávají. Dnešní společnost, ekonomika, nabídka na trhu nutí školy a dokonce i rodiče, hledat zvláštní způsoby výuky a vzdělávání, nové postupy, nezvyklé metody. Chtějí, aby přístup k dětem byl citlivější a příznivější nežli dříve. Z tohoto důvodu se podle mého názoru poslední dobou začaly vytvářet staré nové směry ve výuce a alternativní zařízení tak rostou závratným tempem. Lidé mají povědomí, že taková zařízení, nabízející jiný způsob výuky, existují, ale často nevědí, co přesně se snaží alternativní mateřská škola dítěti dát, pomocí jakých metod pracuje a jak dítě rozvíjí.

Bakalářská práce má dvě části, teoretickou a praktickou. První kapitola teoretické části je úvodem do problematiky alternativních a klasických škol obecně. Druhá kapitola obsahuje seznámení s konkrétními pojmy a definicemi souvisejícími s těmito školami. Další kapitoly nabízí přehled alternativní výuky pro děti předškolního věku. Přesněji definují a popisují školy, jejich cíle a metody.

Pro vypracování byla použita technika pozorování a dotazníku. V praktické části jsou popsána vybraná zařízení.

Závěr práce shrnuje nejdůležitější poznatky, které vzešly z teoretické a praktické části této bakalářské práce

2 Teoretická část

2.1 Předškolní vzdělávání

Poskytování předškolního vzdělávání je upraveno zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen školský zákon).

Předškolní vzdělávání se stalo součástí systému vzdělávání, představuje první stupeň veřejného vzdělávání organizovaného a řízeného požadavky a pokyny Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT). Je určeno zpravidla pro děti ve věku od 3 do 6 let (7 let s odkladem povinné školní docházky).

Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Pomáhá vytvářet základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

2.2 Tzv. klasické školy

Pojem klasická nebo tradiční mateřská škola neexistuje a není definován, někde bývají použita slova jako *současná*, *běžná*, *standardní*. Pro účely této práce je využito slovo *klasická*. Klasickou školou je míněna taková škola, která je podporována státem a musí dodržovat pravidla státem stanovená, normy i hodnoty.

2.2.1 Definice pojmu tzv. klasické školy

Je to takové zařízení, které má určitou zavedenou normu nebo vzor, kterou se řídí. Klasické mateřské školy provozují obce, školy mají svůj školní vzdělávací program (ŠVP), který si podle rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV) a svých podmínek, místních možností tvoří každá mateřská škola samostatně.¹ Klasická mateřská škola se organizačně dělí na třídy. Do tříd jsou zařazeny děti věkově heterogenní

¹ KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola*. 1. Vyd. Praha: Grada, 2008

nebo i homogenní. Třídy naplňují dívky i chlapci současně. Přijímány jsou především děti v posledním roce před začátkem povinné školní docházky na základní škole.

Poskytování předškolního vzdělávání je podle školského zákona veřejnou službou. Rodiče obvykle platí pouze stravné a část školného, zbytek potřebných financí platí stát. Pokud je dítě přijato do předškolního zařízení zřizované a financované státem, umožní to matkám (rodičům) vrátit se do zaměstnání, popř. si ho hledat.

2.2.2 Historie předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání nebylo vždy samozřejmostí. První náznaky zakládání zařízení pro předškolní děti v ČR byly popsány Janem Ámosem Komenským, nazývaly se „opatrovny“. Průkopníkem v Čechách byl Jan Vlastimír Svoboda, který roku 1839 opatrovnu založil a vedl. Historické prameny ale uvádějí, že první veřejná česká mateřská školka vznikla v roce 1869 v Praze.²

Před druhou světovou válkou byla síť mateřských škol poměrně rozvinutá. Nejčastěji se objevovaly ve městech a některé z nich byly zřizovány církví. V 50. letech 20. století nastal prudký vzrůst a vrcholu rozvoje bylo dosaženo v roce 1983 – 1984, kdy bylo v ČR 7 592 mateřských škol.³

Pozdější změny v politicko-ekonomickém systému včetně snížení natality v ČR, vedly k velkému poklesu počtu předškolních zařízení, školky se zavíraly nebo slučovaly. Dnes je situace jiná a poptávka se opět zvyšuje.

2.2.3 Cíle a hodnoty klasické školy

Mateřská škola doplňuje rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni vytváří dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení.⁴ Děti navštěvují mateřskou školu, aby se naučily adekvátně komunikovat, hrát si, socializovat se,

² PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 181 s. ISBN 978-80-262-0495-4.

³ PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 181 s. ISBN 978-80-262-0495-4.

⁴ SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 166 s. ISBN 978-80-7367-774-9.

kooperovat s jinými dětmi. Učitel poskytuje různé názorné materiály a aktivity pro motivaci dětí, aby se učily hlavně rodný jazyk a slovíčka, matematiku, společenské chování, apod.

2.3 Alternativní školy obecně

Dalo by se říci, že za alternativní školu můžeme považovat kteroukoliv školu, která se něčím liší od běžných, klasických škol. I alternativní směry v pedagogice mají svoje pravidla.

2.3.1 Definice pojmu alternativní školy

Pojem alternativní má základ v latinském „alter“, jehož významem je druhý, tedy počítá se s výběrem z druhé nebo další možnosti. Alternativní vzdělávání je spojení užívané v různých významech.

Jan Průcha o vymezení pojmu alternativní vzdělávání ve své knize uvádí: „*Pojem alternativní škola“ nebo „alternativní vzdělávání“ je mnohovýznamový a užívá se často jako synonymický ekvivalent k jiným pojmům jako netradiční škola, volná škola, svobodná škola, otevřená škola, nezávislá škola aj. V této oblasti vládne – nejen v češtině, ale i v ostatních jazycích – terminologický chaos komplikovaný odlišným chápáním pojmu „alternativní škola“ v jednotlivých zemích, v jednotlivých pedagogických teoriích aj.*

J. Průcha píše o alternativní škole toto: „*Jako alternativní budeme chápat všechny druhy škol, soukromé i státní, které mají jeden podstatný rys – odlišují se od hlavního proudu standardních (běžných, normálních) škol daného vzdělávacího systému.*“⁵

Pedagogický slovník uvádí: „*Alternativní škola je obecný termín pokrývající všechny druhy škol (soukromé i státní, resp. veřejné), které mají jeden podstatný rys; odlišují se od hlavního proudu standardních (běžných, normálních) škol určité vzdělávací soustavy. Odlišnost může spočívat ve specifčnosti obsahu vzdělávání, organizace výuky, hodnocení vzdělávacích výsledků žáka aj. Pojem alternativní škola nelze tedy vztahovat pouze k soukromým školám, resp. k typu zřizovatele školy, protože nestandardní mohou být i některé školy státní.*“⁶

⁵ PRŮCHA, J.: *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání.*, 3. vyd. Praha: Portál, 2012 ISBN 978-80-7178-999-4

⁶ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník.* 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 322 s. ISBN 978-807-3674-168.

2.3.2 Historie a typy alternativních škol v ČR

Na začátku 20. století vznikaly snahy o změnu způsobu vzdělávání, nastala reforma v pedagogice. Začala vznikat pedagogická hnutí různých směrů.

- Co se děti učí
- Jak a s čím se děti učí
- Efektivita učení
- Vztah mezi dítětem, učitelem

O těchto změnách k zamyšlení píše J. Průcha a S. Koťátková v učebnici předškolní pedagogiky pro střední a odborné školy.⁷

V období mezi socialismem a do sametové revoluce byla reformní pedagogika odmítána a kritizována. Až po roce 1990 se alternativní pedagogika rozšířila, dnes již najdeme k tématu alternativních škol dostatek literatury. V ČR je již více než 9 různých typů alternativních zařízení pro děti, od MŠ, 1. i 2. st. ZŠ, po SŠ.⁸

Alternativní školy často mají různé zřizovatele a jsou financovány různými subjekty např. právníckými (firmy, církve) nebo fyzickými (soukromé osoby). Pokud chce být předškolní zařízení nazýváno mateřskou školou, akreditované na MŠMT, jejich program musí vycházet z RVP PV. Školy si vytvářejí své ŠVP a mohou mít ve svých programech pouze některá specifika. Cizojazyčné školy mohou vycházet z programu pro vzdělávání jiné země.

⁷ PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 181 s. ISBN 978-80-262-0495-4.

⁸

2.4 Typy alternativních i klasických škol ve vybraných zařízeních v ČR

Definovat typy alternativních a klasických škol není snadné vzhledem ke složitosti obsahu a významové roviny užívání těchto pojmů. Je několik aspektů, kterými můžeme na typy škol nahlížet:¹⁰

- Školsko-politický (zřizovatel)
- Ekonomický
- Pedagogický a didaktický

Na pedagogické a didaktické hledisko se v následující části zaměříme.

2.4.1 Státní školka

Klasické veřejné předškolní zařízení, které se masově zřizovalo v dobách komunismu, aby se ženy mohly brzy vrátit ke svému zaměstnání. Matky neměly mít problém umístit dítě do mateřské školy po 3. roce života dítěte. O státním předškolním zařízení pojednává celá kapitola 1, která se zmiňuje o tzv. klasické mateřské škole.

2.4.2 Církevní školka

Má stejné podmínky jako zařízení státní, ale jejím zřizovatelem se stává církev. Církevní předškolní zařízení se obvykle řídí RVP PV, ale jejich ŠVP je tvořen podle jejich víry (např. školy: katolické, protestantské, židovské), tak aby děti seznámil se základy náboženství zřizovatelské církve.

2.4.3 Montessori školka

Historie

Maria Montessori (1879- 1952) byla italská lékařka. Zpočátku se věnovala dětem mentálně postiženým. V roce 1907 založila v Římě pro chudé děti Dům dětství (Casa dei bambini). Zde se využívaly metody a pomůcky Marie Montessori poprvé. První mateřská škola s prvky Montessori vznikla před rokem 1989. Byla součástí Střední pedagogické školy

¹⁰ PRŮCHA, J.: *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání.*, 3. vyd. Praha: Portál, 2012

v Praze. V roce 1998 byl vzdělávací program Montessori schválen a zároveň začala fungovat první čistě mateřská škola Montessori.¹¹

Zvláštnosti

Montessori třída je rozdělena na centra, kde se děti věnují různým činnostem dle zaměření- matematika, jazykové dovednosti, smyslový materiál, praktický život, umění, kosmická výchova (lidé a příroda, společné soužití). Pro Montessori jsou speciální didaktické pomůcky vytvořené tak, aby se dítě rozvíjelo všemi smysly a ve všech oblastech. Děti jsou ve třídách věkově smíšené, proto aby měly možnost se od sebe vzájemně učit. Čas strávený venku dává dítěti možnosti rozvíjet se při práci venku (péče o zvířata, rostliny) pozorováním přírody.

Cíle

Cílem je dbát na individuální potřeby dítěte, podpořit jeho samostatnost, iniciativu, svobodné rozhodování a vlastní tempo. Učitel má za úkol připravit pro dítě prostředí podnětné, didakticky pestré. Učitel je pro dítě rádce a rovnocenný partner. Využívá samostatné práce jednotlivce, jinak označované svobodná práce. Ta spočívá v tom, že si dítě samo vybere:

co = jaký materiál si vybere, jakou oblast, na čem bude pracovat, co se chce učit a o čem chce získat další informace

kde = vybírá si místo, kde bude ve třídě pracovat

kdy = dítě nepracuje na povel či podle zvonění, ale motivuje ho jeho polarita pozornosti; každé dítě je na určitou věc „naladěno“ v jinou dobu

s kým = může pracovat samostatně, ve dvojici, ve skupině¹²

„V dítěti leží osud budoucnosti. Kdokoli si přeje úspěšnou společnost, musí chránit dítě a pozorovat přirozený způsob jeho jednání. Dítě je tajemné, silné a obsahuje v sobě tajemství lidské povahy. Kdokoli si přeje následovat moji metodu, potřebuje pochopit, že nesmí uctívat mne, ale sledovat dítě, jako svého učitele.“

(Maria Montessori)¹³

¹¹ PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 181 s. ISBN 978-80-262-0495-4.

¹² <http://www.montessoricr.cz/principy-montessori-pedagogiky>

¹³ <http://www.montessoricr.cz/montessori-pedagogika-a-ceske-zeme>

2.4.4 Waldorfská MŠ

Historie

Původně byla mateřská škola toho typu zřízena v Německu při základní škole roku 1920 jako firemní školka. Byla vytvořena pro děti dělníků tamní továrny. Majitel továrny na výrobu cigaret Waldorf-Astoria požádal Rudolfa Steinera o vytvoření pedagogické koncepce a založení školy. Brzy byly založeny i další waldorfské školy podobného typu po celém Německu.

S nástupem nacismu byly waldorfské školy zrušeny nebo zakázány. Znovu se objevily po roce 1945 hlavně v Německu, ale rozšiřovaly se i do dalších zemí Evropy. V Čechách se waldorfské mateřské školy začaly vyskytovat až po roce 1989. V tehdejší Československu v době socialismu nebylo pro reformy ve školství velké pochopení.

Zvláštnosti

Prožitkové učení je hlavní myšlenkou waldorfské pedagogiky. Napodobování je jedním z hlavních prostředků učení i výchovy. Učitelka činnost nevysvětluje, ale sama s ní začne nebo ji připravuje s dětmi. Využívá tedy dětské bezprostřední zvědavosti a zájmu. Zahrada i třídy jsou specifické svým architektonickým řešením. Nábytek by měl mít mimo pravých úhlů také tupé a ostré úhly, tvary neobvyklé klasickému nábytku. Vybavení by mělo být především z přírodního materiálu. Děti bývají v homogenních (věkově smíšených) třídách.

Cíle

- Vytvořit dětem klidné, výchovné, podnětné prostředí, aby se děti měly možnost chovat bezprostředně, přirozeně a tvořivě. Zájem něco tvořit. Nápodobu v činnostech získávat nové informace.
- Snaha o to, aby se mohly cítit dobře z dokončené práce, aniž by je k ukončení činnosti někdo nutil s nátlakem. Dobrý pocit ze spoluúčasti na činnostech.
- Maximální spolupráce mateřské školy a rodičů, společně se podílet na výchově dětí.

2.4.5 Zdravá MŠ- zařízení s programem podpory zdraví (ZMŠ)

Historie

V 80. letech 20. století se pozornost společnosti začala stáčet ke zdravému životnímu stylu. Na to reagovala Světová zdravotnická organizace (WHO) tvorbou dlouhodobého programu pro zlepšení zdravotního stavu obyvatel prostřednictvím školního vzdělávání. Na to navázal v 90. letech Státní zdravotní ústav českým programem Zdravá mateřská škola (pokračujícím na ZŠ).¹⁴

Od roku 1996 se objevují předškolní zařízení, které se k programu hlásí. Připravují jedince už od útlého věku k výchově podporující zdraví. Jde o podporu v různých oblastech. Nejen tělesná, ale také duševní, společenská a mnoho dalších oblastí, jsou zájmem podpory zdraví. *Životní styl dětí podléhá preferenci v hodnotách jejich rodičů, proto je třeba působit na rodiny ve prospěch komplexního zdraví jejich dětí.*¹⁵

Zvláštnosti

Jednou z hlavních myšlenek je respektovat základní každodenní potřeby dítěte. ZMŠ se opírá o známou Maslowovu pyramidu lidských potřeb.

Obr. 1 Maslowova pyramida lidských potřeb

¹⁴ PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 181 s. ISBN 978-80-262-0495-4.

¹⁵ PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 181 s. ISBN 978-80-262-0495-4.

Respektuje emocionální vývoj dítěte = vytváří pohodu- vyhýbá se stresu. Napomáhá k tomu pravidelné střídání činnosti a odpočinku nebo také otužování vodou nebo vzduchem. Dbá na kvalitní, hodnotnou a zdravou stravu, dostatek spánku. Podnětné a vstřícné věcné a materiální prostředí.

Pozornost je zaměřena na uvědomování si pravidel života, pravidel školky a třídy.

Děti ve třídách jsou věkově smíšené. Program navazuje na základních a středních školách.

Cíle

- Vytvořit dětem podmínky, aby se mohly učit úctě ke zdraví a to nejen svému. Získat praktické dovednosti chránící zdraví.
- Udržovat v dítěti tělesnou pohodu dostatkem volného pohybu, zdravou výživou a vhodným prostředím.
- Podpora psychického zdraví pomocí pozitivního sociálního klima plné důvěry, empatie, spolupráce

2.4.6 Lesní školka- LMŠ

Historie

Myšlenka lesní mateřské školy vznikla v Dánsku v 60. letech 20 století, odkud se brzy rozšířila do Evropy. Největšího úspěchu se myšlenka lesní školky dočkala v Rakousku, to už byl jen krok do České republiky. Od konce 20. století je lesní pedagogika oficiálně zaznamenána v ČR. Zaměstnanci Integrované Střední Školy Lesnické ve Vimperku se školili v Rakousku na to, aby mohli pořádat specializované aktivity pro děti a od r. 2002 i kursy pro nové lesní pedagogy.

O rozmachu lesní pedagogiky u nás lze hovořit od r. 2002, kdy se většina lesnických organizací začala zabývat těmito aktivitami. Lesní pedagogika v ČR zatím není dostatečně přehledná a koordinovaná, a tak v roce 2007 ustanovilo MZe tým expertů z různých zainteresovaných organizací za účelem přípravy jednotného postupu pro realizaci lesní pedagogiky v ČR.¹⁶ V České republice proběhlo pilotní testování lesních mateřských škol v letech 2010 – 2012, pod dozorem MŠMT. Účastnila se ho lesní třída Lesníček při MŠ Semínko v Toulcově dvoře v Praze 10. Tato třída se svým charakterem spíše přibližuje

¹⁶ [online]. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.mezistromy.cz/cz/vzdelani/lesni-pedagogika/lesni-pedagogika-v-cr>

samostatné LMŠ. V březnu 2013 vydalo MŠMT závěrečnou zprávu, ve které rozhodlo, že lesní třídy při MŠ připravují děti na školní docházku stejně jako běžné MŠ, a podpořilo tak vznik lesních tříd u stávajících mateřských školek.¹⁷ První lesní programy byly jednorázovou záležitostí pro školy a školky na podporu ekologické výchovy. Podporu získala od mnoha organizací např. (lesy ČR, ministerstvo zemědělství, a mnoho dalších). Struktura kurzu byla převzata z Rakouska a přetransformována na české podmínky.

Zvláštnosti

Lesní školky obvykle mají zázemí. Nejčastějším typem takového zázemí pro LMŠ bývá jednoduchá budova nebo buňka (srub, maringotka, zahradní chatka, jurta, týpí nebo velký stan), která umožní pedagogům či vychovatelům přehledně převzít děti od rodičů a naopak při předávání rodičům. Tato budova má ale i funkci vyhřívaného zázemí pro děti během dne nebo k uskladnění pomůcek, či náhradního oblečení dětí. Může to být také místem, které je přizpůsobeno ke stravování nebo k práci u stolu. Strava je obvykle objednávána od firmem, které jídlo do školky dovezou v teplém stavu se správnou teplotou.

Cíle

- Lesní pedagogika pracuje ve smyslu prožitkového učení o lese v lese.
- Cílem lesních školek je a bylo zapojit české školství do systému přírody a jednoduchým principem prožitkového učení naučit jedince soužití s přírodou.

2.4.7 Ekoškolka

Definice

Ekoškolka je ekologicky zaměřená mateřská škola. Mateřská škola má ekologické a environmentální způsoby, metody a cíle zapsané ve svém ŠVP PV. Takovým zařízením se může nazývat jakékoli předškolní zařízení, kterému je blízká příroda a má zájem o zkvalitňování a proměně směrem k udržitelnému rozvoji. V podstatě je takové zařízení lesní školce velmi podobné. Mají podobné cíle nebo záměr. Ekoškolka je klasické předškolní zařízení s jasným zázemím podobnému standardní mateřské škole. Obvykle má zajímavěji členěnou zahradu s přírodními prvky. Často navštěvují okolí školky, zalesněné plochy, pole, louky, pokud je v okolí mají. Vnitřek školky je vybaven přírodním materiálem. Rodiče bývají zváni na akce a k výletům do přírody. Jídelníček obsahuje zdravé potraviny nebo se část

¹⁷[online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://lesnims.cz/zakladni-informace>

stravy označuje BIO. K důležitým prvkům kvalitní ekoškolky patří i pravidelné školení pedagogických pracovníků.

Nově byl v září 2011 zahájen program Školka blízka přírodě, který si klade za cíl proměnu předškolních zařízení směrem k udržitelnému rozvoji, a to jak na straně organizační a provozní, tak vzdělávací.¹⁸

Zvláštnosti

Obvykle má zajímavěji členěnou zahradu s přírodními prvky. Děti často navštěvují okolí školky, zalesněné plochy, pole, louky, pokud je v okolí mají. Zvláštností se také stává otužování za každého počasí.

V zavádění ekologických principů do provozu a pedagogického zaměření MŠ pomáhá síť Mrkvička, která poskytuje zejména metodickou podporu a vzájemnou výměnu zkušeností.

Mrkvička - vzdělávací a informační podpora mateřským školám je dlouhodobým programem Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina (SSEV Pavučina). Jeho realizace začala v roce 2007 a zahrnovala vytvoření sítě mateřských škol se zvýšeným zájmem o environmentální oblast. Poskytování informační a metodické pomoci mateřským školám v environmentální oblasti na základě zmapovaných potřeb; zprostředkování vzájemné výměny zkušeností pedagogických pracovníků se zpracováním a realizací environmentální oblasti Dítě a svět v rámci školních vzdělávacích programů.¹⁹

Školka umožňuje pobyt venku každý den a to v prostředí školní zahrady nebo i mimo ni. Upřednostněna je vždy hra s dostatkem pohybu v přírodě v přírodním terénu na čerstvém vzduchu. Spolupráce s dalšími institucemi.

Cíle

Rodiče i děti by měli mít možnost se aktivně podílet na ekovýchovných aktivitách, rozvíjet elementární základy proenvironmentálního chování dětí. Respektuje a nabízí podněty přiměřené individualitě a věku dítěte, jeho aktivnímu učení, získávání zkušeností adekvátním způsobem, tedy hrou.

¹⁸ Ekoškolky a lesní mateřské školy. [online]. [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/46/14089-Ekoskolky_a_lesni_materske_skolky.pdf

¹⁹ [online]. [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: <http://www.pavucina-sev.cz/?idm=34>

2.4.8 Cizojazyčná MŠ

Definice

Bilingvní (vícejazyčné) MŠ jsou určeny k udržování stávajícího rodného jazyka s cizím v cizí zemi na podobně kvalitní úrovni. Také mezi cizojazyčné můžeme zařadit zařízení, které se intenzivně věnuje výuce jazyků z důvodu zkvalitnění svých služeb.

Historie

Bilingvní vzdělání existovalo už od 20. století. U nás (mimo emigrace) k zařizování vícejazyčných mateřských škol začalo docházet po roce 1989, kdy se otevřely hranice a cestování se stávalo jednodušším a přístupnějším. Lidé migrovali mezi státy a v ČR se zabydlovali cizinci, kteří český jazyk neovládali.

Zvláštnosti

Třídy jsou obvykle uspořádány otevřeně. Velká místnost, která je rozdělena na více sektorů.

Cíle

Hlavním cílem je zdokonalit dítě v rodném jazyce, dále také naučit ho jazyku té dané země, ve které žije. Nebo také se jednoduše naučit jinému cizímu jazyku.

2.4.9 Firemní školka

Definice

Je takové zařízení, které je zřizováno právním subjektem či fyzickou osobou s platným živnostenským oprávněním. Neboli **„mateřská škola určená ke vzdělávání dětí zaměstnanců zřizovatele nebo jiného zaměstnavatele nebo zaměstnavatelů“**. Název právnické osoby vykonávající činnost „firemní školky“ mateřské školy ve smyslu ustanovení § 34 odst. 8 školského zákona nebude muset obsahovat slova „mateřská škola“, viz § 8a odst. 1 písm. a) školského zákona.²⁰

²⁰ [online]. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/firemni-skolka-informace>

Zvláštnosti

Zařízení nepodléhá normám stanoveným školskou inspekcí, pouze ustanovenou legislativou. Firma nebo jiný zřizovatel podporovaný danou institucí si určují podmínky firemní školky. Taková školka nemusí mít stejné podmínky pro přijetí jako klasická mateřská škola. Pokud si tak určí zřizovatel, tak i věková hranice může být jiná.

Cíle

Zajistit pro děti zaměstnanců kvalitní, dostupnou a blízko zřízenou školku s možným využitím různých benefitů od zřizovatele/firmy.

2.4.10 Soukromá školka

Definice

Soukromé zařízení s nestátním zřizovatelem, které poskytuje péči dětem někdy už od 2. roku věku do 6 let. Protože obvykle není finančně podporována státem, vyznačuje se vysokým školným a vyšším stravným než školka státní. Pokud zařízení nepodléhá MŠMT ČR, nemá nárok na žádné dotace a příspěvky podporované státem. Takové zařízení může využívat a dodržovat vzdělávací rámec MŠMT a je povinno uveřejnit svůj školní a provozní řád. Rodiče často v soukromých školách mohou využít nadstandardů (kroužky, pracovní doba, výuka cizích jazyků), která běžná veřejná škola nenabízí.

Cíle

Každé soukromé zařízení si cíle výchovy a vzdělání určuje jinak. Nedají se proto cíle soukromé školky definovat obecně.

Vesměs všechna uvedená zařízení pro předškolní děti musí splňovat požadavky MŠMT. Jejich povinností je řídit se RVP PV, pokud mají zájem se nazývat mateřskou školou a chtějí být zařazeny do sítě mateřských škol.

3 Praktická část

3.1 Cíl praktické části

Mým cílem bylo porovnat režimy dne v předškolním zařízení a jejich striktní dodržování.

Konkrétní režim dne jsem, který jsem pozorovala v Ekoškolce Rozárka v Braníku- Praha 4. Dále na francouzském lyceu na Smíchově- Praha 5. Také ve státem zřízené Mateřské škole Útulná v Malešicích, Praha 10. Nebo v Lesním Klubu V mechu a kapradí v Klánovicích. Rozeslala jsem několik dotazníků od každého typu napsaného v teoretické části.

3.1.1 Ekoškolka Rozárka

Režim dne uvedený na webových stránkách: <http://www.podhoubi.cz/ekoskolka-rozarka/program/>

Dopoledne

7,00	Děti se postupně scházejí a volně si hrají
8,30	Zdravíme se v ranním kroužku jednoduchou říkankou, kterou různě obměňujeme. Každý má prostor něco říci nebo ukázat, co si přinesl z domova. Povídáme si na určité téma. Učíme se trpělivosti a vzájemnému naslouchání. V tuto dobu si také děti volí činnosti v centrech aktivit
9,15	Krátké motivované cvičení má různou podobu a zaměřuje se na rozvoj jednotlivých dovedností v oblasti hrubé motoriky a na orientaci v prostoru. Hygiena a svačina Děti pracují v centrech aktivit. Učí se činnosti dokončit a vše po sobě uklidit. V centru aktivity pracuje vždy několik dětí najednou. Děti se spolu domlouvají, učí se základním komunikačním dovednostem. Na závěr následuje reflexe. Děti představí ostatním své výtvary. Jsou vedeny k hodnocení vlastní práce, učí se respektovat práci a prožitky jiných dětí.
10,00	Pobyt v lese nebo na zahradě s programem: tato část je zaměřená na aktivní učení hrou a zážitky v přírodě a na rozvoj fyzické zdatnosti dětí.
12,00	Hygiena, zklidnění před obědem, oběd

Odpoledne

12,45	Odchod dětí s polodenní docházkou domů. Volná hra, příprava na odpočinek.
13,00	Odpočinek. Nespící děti: odpočinek při volné hře, četba. I děti, které nespí, si potřebují odpočinout. V tomto čase nespícím dětem nabízíme kroužky
14,30	Svačina, odchod dětí domů
15,00	Pobyt venku, řízená nebo volná hra.
16,30-17,00	Odchod dětí domů, pobyt venku, hry

Školka Rozárka je soukromé zařízení, které provozuje nezisková organizace Ekocentrum Podhoubí. Tato ekoškolka **není zařazena** do Rejstříku škol a školských zařízení. Věkové rozmezí dětí v ekoškolce je od 1,5 roku do 6 let. Školka nabízí letní prázdninový provoz. Cílem školky je umožnit dětem být, cítit se, chovat se a vyrůst jako děti. Vytvořit dětem takové podmínky a prostor, aby toho všechno měly možnost dosáhnout samy. Zařízení vychází z programu STEP BY STEP a LESNÍ PEDAGOGIKY. Stravu jim dováží z Toulcova dvora.²¹ V době semináře školku navštívilo celkem 12 dětí. Seminář se konal 1. dubna 2014 v Ekocentru Rozárka P-4, Braník a v okolí ekoškolky. Jako jedna z mála školek mají ve svém pedagogické sboru také pana učitele.

Silné stránky nízký počet dětí, dobrý přehled o dětech

Slabé stránky omezený prostor ke hře, velký počet dětí na učitele

Příležitosti pevné zázemí s úplným komfortem

Hrozby učitel nemůže reagovat na podněty všech dětí.

Dopoledne v ekoškolce

Od 7,00 h se děti se postupně scházely a volně si hrály. Asi kolem 9,00 h jsme se s dětmi sešli v ranním komunitním kruhu, kde jsme se pozdravili. Paní ředitelka nás seznámila

²¹ **Toulcův dvůr**- Středisko ekologické výchovy hlavního města Prahy
<http://www.toulcuvdvur.cz/sluzby/stravovani>

s programem dnešního dne Loučení se se zimou a vítání jara. V 9,20 h šly děti na svačinu. Dostaly pomazánku, kterou si samy mazaly na chléb. **Obr. 2** Děti, které nasvačily, se šly umýt a čekaly na ostatní s knihou.

Poté co se děti oblékly, vydali jsme se společně ze školky krátkým lesem do blízkého sadu. Zde měly za úkol jít cestou vyznačenou fábory a všimnout si okolí a reagovat na to, co tam nepatří. Třídily předměty, které patří k jarnímu období a které nikoli. Došli jsme s dětmi ke stromu pojmenovaný starý moudrý strom. **Obr. 3** Měly přiložit ucho ke stromu, a poslouchat co jim našeptává. Zda je ještě období zimy nebo už je jaro.

Dál po cestě po fáborkách měly hledat další znaky jara. Na kraji lesa byl na stromě zavěšený chomáč fáborků. Úkolem bylo pojmenovat barvy, které patří k jaru a vzápětí reagovat a jmenovat stejné barvy v přírodě. Opoдал na ně čekala postava představující paní Jaro. **Obr. 4**

Jaro se s dětmi přivítalo básničkou:

Jaro, jaro, jaro už je tu,
Jaro, jaro, jaro už je tu,
sníh se mění ve sněženky
slunce syje z peněženky
na zem tisíc dukátů.

I děti se s Jarem přivítaly také básničkou:

Přišlo jaro do vsi,
kde jsi zimo, kde jsi.
byla zima mezi náma,
ale už je za horama,
hu, hu, hu jaro už je tu.

Společně s dětmi paní Jaro vytvořila kruh. Následovalo vyprávění o návratu ptáčků ze zimních krajin. Jaro v trávě přináší sebou kytičky a sluníčko (viz foto v přílohách). Děti třídily obrázky kytiček podle barvy. Následovalo seznámení se jmény kytiček a děti si vybraly květinu, samy ji pojmenovaly a řekly barvu. Uvily si věneček z obrázků pomocí básničky „UVÍJÍME VĚNEČEK“. Paní Jaro přinesla k nahlédnutí knihy s tématem květin. Děti si na závěr zasadily květiny do květináče a odnesly zpět do školky, kde na ně už čekal polední oběd. Po příchodu do školky následovala hygiena před obědem. Oběd. Hygiena po obědě. Krátký odpočinek po dobrém obědě.

3.1.2 Dětský lesní klub V mechu a kapradí

Režim dne uvedený na webových stránkách: <http://www.vmechu.cz>

Dětský lesní klub V mechu a kapradí je nezisková organizace zřízená fyzickou osobou. Klub je členem Asociace lesních mateřských škol v ČR. LMŠ je i inspirována jejich myšlenka na zařízení pro předškolní vzdělávání, kde děti budou trávit většinu času venku. Zřizovatelé jsou manželé Friebovi. Dětský klub se nachází v klidné části na okraji Klánovic v blízkosti Klánovického lesa. Zázemím klubu je malá pronajatá chatička s kapacitou maximálně pro 15 dětí. Plány vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Skupina je na věkově smíšená.

Nezbytnou součástí lesní výchovy je kontakt dětí s přírodou důraz na environmentální výchovu, ekologii, ale mimo to jsou do programu vsunuty i prvky waldorfské pedagogiky. Provozní doba klubu je od 8,00 h - 16,30 h. Svačiny (oběd mohou také) si děti přinášejí sebou při příchodu do školky. Strava je jinak zajištěna externí firmou z nedalekého okolí. Pitný režim je zajištěn pomocí barelů s vodou nebo čajem v konvích, umístěných v chatce. Děti si v batůžku sebou přinášejí: svačinu, nápoj v termoobalu, doplňky k oblečení podle počasí, opalovací krém nebo mastný krém na zimu, repelent, náhradní oblečení. Každým dnem děti provází jedna lektorka dopoledne. Při pobytu venku se k dětem připojuje jedna asistentka, která s nimi tráví čas i odpoledne. Lektoři jsou vystudované osoby mající 6 hodinovou pracovní směnu s dětmi. Mají kurz respektovat a být respektován²², dobře znají také metodu dobrého startu. Metoda dobrého startu (MDS) je metodou využívanou v předškolním vzdělávání.²³

Také jsou tím, kdo vymýšlí týdenní plány. Asistenti bývají z řad rodičů nebo studentů. Vždy je na blízku někdo ze stávajícího personálu nebo zřizovatelů. Děti mají v domku možnost se hlavně scházet, stravovat (oběd), odpočívat.

Zajímavostí je, že toaleta je venku formou suchého (chemického záchodu). Na umytí rukou slouží barel s kohoutkem, kde mají možnost opláchnout si ruce pod tekoucí vodou.

²² KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Bystřice pod Hostýnem: Spirála, 2008, 286 s. ISBN 978-809-0403-000

²³ [online]. [cit. 2014-07-14].

Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/M/Metoda_dobr%C3%A9ho_startu

Terén pozemku lesního klubu není nijak upravovaný, mimo posekané trávy. Pozemek hraničí s potokem i močály, který momentálně není dětem přístupný.

<i>Silné stránky</i>	malý počet dětí na skupinu, dobrý přehled o dětech, celodenní pobyt v přírodě
<i>Slabé stránky</i>	omezené prostředí pobyt pouze v lese nebo kam dojdou
<i>Příležitost</i>	pevné zázemí nemá dostatečnou kapacitu k uspokojení potřeb dětí
<i>Hrozby</i>	hygienické požadavky

Dopoledne v dětském klubu V mechu a kapradí

Ráno kolem 8h se děti sešly v budově chatky, kde si měli možnost si pohrát. Na hru děti využívaly převážně přírodní materiály. Když přišly všechny nahlášené (11 osob) děti, oblékly a obuly jsme se a čekaly, připraveny na pozemku klubu kolem chatky. Děti mi ukázaly velikost pozemku, jeho zrádný terén, toalety. Následoval odchod do 50 m vzdáleného lesa, kde si s lektorkou hrály u vyvráceného stromu **Obr. 20**. Lektorka jim vyprávěla příběh o zvířátkách trpících pod tíhou odpadků, které lidé nechávají v lese. Jak dlouho, se takové odpadky rozkládají. Následně si vyprávěly, co se s jakými odpadky dá dělat. Nebo co si z odpadků mohou lidé vyrobit. Každé dítě si pak našlo blízko pařez, kde si rozdělalo svačinu, kterou si neslo v batůžku. Po svačině děti hledaly odpadky poházené lektorkou, posbíraly je a odnesly k chatce. **Obr. 29**. Tam odpadky vytrídily do barevných krabic rozdělených stejně jako tříděný odpad. Pro baterie a plechovky místo nenašly. Lektorka se ptala, kam by je daly? Děti okamžitě odpovídaly (do obchodu, do elektra). Některé z dětí věděly, že jsou popelnice na baterie a kde se nachází. Plechovky jsme si odnesli na verandu chatičky. U stolečku na nás čekaly korálky, provázky a klacíky které si děti našly už dříve. **Obr. 24**. Děti měly za úkol si za malé pomoci dospělé osoby vyrobit Indiánský bubínek. Poté se děti umyly a šly se do chaty ke stolkům naobědvat. Po obědě si do herny vyndaly karimatky a spacáky. Obuly se, šly okolo chatky na toaletu a zpět připravit se na odpočinek.

3.1.3 Mateřská škola Útulná Praha 10

Je předškolní zařízení klasického typu, kdy zřizovatelem je MČ Praha 10. MŠ Útulná je odloučeným pracovištěm MŠ Troilova. To znamená, že obě MŠ spadají pod jednoho ředitele. Tato čtyřtřídní státní školka má jasně určený režim dne což, ale nevylučuje měnit program, časový rozsah nebo téma na nově vzniklou situaci. Kapacita třídy je 28 dětí a je zcela naplněna na všech třídách.

Režim dne uvedený na webových stránkách: <http://www.ms-troilova-utulna.cz/utulna/o-skolce/program-dne>

7,00 – 9,00	Příchod dětí do MŠ, hra dětí ve třídě
9,00 – 10,00	Komunitní kruh ranní cvičení, hygiena
9,20 – 9,30	dopolední svačina
9,30 – 10,00	řízené činnosti (výtvarné, hudební, pohybové...)
10,00 - 11,30	pobyt venku
11,30 – 12,15	oběd
12,15 – 12,45	vyzvedávání dětí po obědě
12,30 – 13,30	Četba knih, poslech pohádky
13,00 – 14,30	Spánek a odpočinek dětí respektující rozdílné potřeby dle věku a přirozenosti dítěte
14,30	svačina
14,45	činnosti aktivity dětí řízené pedagogickými pracovníky zaměřené na hry pohybové aktivity probíhající na zahradě nebo ve třídě
17,30	odchod dětí

Stravování je zajištěno kuchyní sídlící v přízemí budovy.

Silné stránky- ohraničený areál, možnosti pohybu na různém terénu, maximální přehled o dětech, pevné zázemí s úplným komfortem, nízká finanční náročnost pro rodiče

Slabé stránky- omezený prostor ke hře, velký počet dětí na učitele

Příležitosti děti se od sebe mohou učit, učitelé si navzájem kontrolují děti v určitém úseku zahrady, změny dle nutnosti

Hrozby učitel nemůže reagovat na potřeby všech dětí, omezení časovém v harmonogramu dne

Dopoledne MŠ Útulná

Děti se scházejí už od 7 hodin. Začínají a končí vždy ve stejné třídě. V 8,00h jsme se přesunuli do vedlejší třídy včeliček. Tato třída slouží jako zázemí pro věkovou skupinu 4-5 let. Do 9,00 h si děti volně hrály v celém prostoru třídy. Učitelka zazvonila na zvoneček, což pro děti představovalo zvukový signál k úklidu hraček ve třídě a odchod na toaletu. Se zpívanou říkanou: „Děti, děti, děláme kolečko. Děti, děti, děláme kruh“ Všichni společně utvořili kruh, ve kterém se také pozdravily říkankou „My jsme pilné včeličky, máme malé ručičky, všichni jsme tu kamarádi, a proto se máme rádi“. Vybraný jedinec spočítal děvčata, další chlapce. Naposledy se spočítaly dohromady a pověděly si, kdo ve třídě schází. Po proběhnutí na zvukový signál si děti zacvičily. A odebraly se k pracovním stolečkům, kde plnily zadaný úkol-grafomotorický list šneka. Tématem týdne byl nový přírůstek ve třídě „Šnek Africký“. Učitelkou vedený rozhovor o potřebách takového šneka je dovedl k nápadu, vymodelovat šnekům kamarády. Po práci u stolečku se šly děti umýt a kolem 9,30 h svačily. Po svačině si děti došly na toaletu a převléknout s do šatny. Mezi 10,15 h a 11,15 h probíhal pobyt venku na školní zahradě, tam měly děti volnou hru. Téma je ale natolik zaujalo, že hledaly další šneky zahradní na školním pozemku **Obr. 31** nebo alespoň vhodnou potravu na později do terária pro šneky. Po 11,15h se děti opět vracely do školky, převlékly se a šly na oběd. Po obědě si vyčistily zuby a chystaly se k odpočinku. Děti s polodenní docházkou odcházely domů. Ty, které odpočívaly, se postupně ukládaly na předem připravená lehátka.

3.1.4 Mateřská škola francouzského gymnázia v Praze - Ecole maternelle du lycée français de Prague

Mateřská škola francouzského gymnázia je zčásti státní- podporovaná francouzským státem, zčásti soukromé (s.r.o.) zařízení a je prvním z řady vzdělání, které nabízí výše zmiňované zařízení v Praze na Smíchově. Každá z osmi tříd je průměrně naplněna 20 dětmi

Jak francouzské lyceum uvádí na svých webových stránkách: *Mateřská škola představuje náplň cyklu Prvotní výuky. Během docházky si dítě má uvědomit, že učení je nadále přirozeným horizontem jeho života a akceptovat střídání her a jiných aktivit. Tak se postupně z dítěte rodí školák.*

Program (24 vyučovacích hodin týdně) vychází ze šesti tematických okruhů.

- ▶ *rozvoj řeči*
- ▶ *seznámení s psanými texty*
- ▶ *výchova žáka*
- ▶ *pohybová výchova*
- ▶ *objevování světa*
- ▶ *rozvoj citovosti, fantazie, tvůrčích schopností*

Škola dodržuje pravidla všeobecného francouzského vzdělávacího systému

V oddělení nejmenších (TPS) a (PS) je do rozvrhu zařazen odpolední odpočinek. U oddělení (PS) a prostřední oddělení (MS) je pozornost učitelů zaměřena především na rozvoj řeči. Oddělení předškolních dětí (GS) tvoří s prvními dvěma ročníky základní školy cyklus elementárního vzdělání. Oddělení (GS) je výukou srovnatelný s nultým ročníkem běžné české základní školy. Zde se přistupuje k prvním etapám výuky čtení a psaní.

Nejdůležitějším a nejzásadnějším cílem téhle školky je maximálně možný rozvoj řeči a jazyka. Dítě objevuje své jazykové schopnosti dříve, než v jiném zařízení pro děti předškolního věku.

V každé třídě pracuje kromě učitele jedna asistentka. Mateřskou školu ve Francouzském lyceu navštěvují také žáci, jejichž mateřským jazykem je čeština. Třídní učitel pečuje především o to, aby si děti prostřednictvím běžných celodenních aktivit osvojovaly francouzský jazyk. Procvičování a rozvíjení mateřského jazyka českých dětí jsou věnovány tři hodiny týdně.

Překvapilo mě, že v areálu školy je minimum zeleně. Děti, které jsou dopoledne venku, bývají na oplocené části s dopadovým povrchem bez stromu nebo kusu trávníku.

Silné stránky výuka v cizím jazyce, mezinárodní prostředí, multikulturní výchova, každý učitel má k dispozici asistenta během celého dne

<i>Slabé stránky</i>	omezený prostor ke hře, velký počet dětí na učitele, činnosti mimo výuku se odehrávají bez pedagoga, pouze s asistentem
<i>Příležitosti</i>	děti mají možnosti přestávek stejně jako ve škole, mohou snáze přivyknout běžnému režimu ZŠ
<i>Hrozby</i>	učitel nemůže reagovat na podněty všech dětí, kulturní střety

Dopoledne v mateřské škole francouzského gymnázia

Po 8h jsem se sešla s učitelkou před hlavním vstupem na pozemek gymnázia. Areál je otevřen až od 8:15h. Při vstupu se děti rozdělují do 3 různých budov, které jsou spojeny chodbami. Navštívila jsem všechny třídy patřící ke školce. Zůstala jsem v prostředním oddělení (MS)

Obr. 7. V 8:30 se děti shromáždily v šatně a po pozdravení s učitelkou kontrolující šatny a chodbu jsme se přemístili do třídy, kde si automaticky otočily fotku, jako že jsou ve školce. Pozdravili jsme se a paní učitelka vysvětlila dětem a asistentce kdo jsem a proč jsem ve školce. Po pozdravení, si děti hrály dle vlastní fantazie, s čím chtěly. Okolo 9,00h si děti sesedly do kruhu a povídaly si, kdo chybí, kolik je dětí ve třídě. Řekli si francouzskou říkanku a děti odešli s asistentkou na toaletu, která je společná pro všechny třídy na patře školky. Dále jsme se přesunuli do vedlejší místnosti plné velkých míčů, stolečků a televize. **Obr. 13.** Francouzský jazyk neovládám, proto jsem přesně nevěděla, co si děti s učitelkou říkají. Jen jsem pochopila, že spolu konzultují pohádku „O třech medvědech“ Vyrobit si divadelní kulisy, bylo pro děti z oddělení (MS) poměrně jednoduché. Děti z Českých rodin mi vyprávěly co je na kulisách jak vyrobily medvědí rodinu. Kolem 9,30 h se děti u stolečků nasvačily (z domova si přinesly vlastní svačinu). Po svačině si zazpívaly písničku o medvědech. Obléknout do šaten se šly kolem 10,00 h a všichni jsme se sešli na hřišti v areálu lycea u budovy školky **Obr. 15.** Mezitím jsem měla možnost si prohlédnout všechny stupně studia na francouzském lyceu od mateřské školy až k maturitním ročníkům. Pobyt venku probíhal cca. do 11,00h. Potom se děti opět převlékly v šatnách, pak odebraly se do spodní třídy, kde si četly, vyprávěly, malovaly. Kolem 12,00 h se asistentkou šly naobědvat do školní jídelny. Když se vrátily s pomocí asistentky i učitelky si připravily si lehátka. Šly na toaletu a odpočívat.

3.2 Výsledky pozorování

Výsledkem pozorování mi bylo zaznamenání některých nejen silných a slabých stránek jednotlivých předškolních zařízení uvedených v podkapitole 3.1.

Z navštívených zařízení mě nejvíce zaujalo a překvapilo Francouzské lyceum.

3.3 Výsledky dotazníkových šetření

Z celkového počtu 25 oslovených zařízení odpovědělo 20 respondentů z předškolních zařízení různých typů. Všechny zmiňované typy zařízení jsou na území hl m Prahy.

Souhrn odpovědí k jednotlivým otázkám:

K výhradně kterému typu mateřské školy nebo předškolnímu zařízení se řadíte?

A) Státní	5 předškol. zařízení
B) Soukromá	3 předškol. zařízení
C) Alternativní	6 předškol. zařízení
D) Jiná	6 předškol. Zařízení

Z vybraných dotazníků jsem zjistila následující:

1. Nevylučuje se, aby předškolní zařízení nemohlo být státní a zároveň alternativní.
2. Nevylučuje se, aby předškolní zařízení nemohlo být soukromé a zároveň alternativní.
3. Průměrný počet tříd v zařízení celkem 3 třídy
4. Mají kapacitně plné třídy Ano
5. Průměrný počet dětí na třídu 20 dětí
6. Žádné z alternativních zařízení nemá detašované pracoviště
7. Ve všech zařízeních jsou děti smíšeného pohlaví
8. Jen ve státních zařízeních nebo u vícetřídních školek bývá rozdělení dětí dle věku.
9. Všechny předškolní zařízení mají třídy kapacitně plné.
10. V běžný pracovní den jsou třídy plné z cca 75 %.

11. Všechna zařízení uvádějící režim dne tvrdí, že režim dodržují.
12. Polovina respondentů tvrdí, že režim dne změní, pokud děti namotivují nebo to vyžaduje situace.

4 Závěr

V teoretické části své bakalářské práce jsem si vytyčila cíl přiblížit problematiku mateřské školy klasické a alternativní. Mým dalším cílem bylo popsat typy zařízení zásadně se podílející na průběhu i způsobu výchovy a vzdělání pro předškolní děti, vysvětlit jaké jsou druhy a typy těchto zařízení.

Cílem výzkumné části bylo podrobněji popsat přístupy uvedených předškolních zařízení a zjistit, jaké jsou rozdíly v režimovém opatření zmíněných zařízení. V neposlední řadě jsem se soustředila i na postoje učitelek a jejich způsob motivace dětí, ale nepodařilo se mi zaznamenat ani v jediný den zásadní změnu, ovlivňující režim dne nebo děti samotné.

Na základě údajů získaných prostřednictvím dotazníku vyplývá, že v každém jednotlivém zařízení je kapacita naplněna. Také můžeme tvrdit, že klasické školky, z důvodu spojování často mívají odloučená pracoviště

Některé výsledky výzkumu se zcela neshodují s fakty interpretovanými v teoretické části. Tuto skutečnost si vysvětluji jako důsledek několika faktorů současně. Jedním z důvodů může být výzkumný vzorek a jeho nepostačující velikost, vzhledem k slabší spolupráci některých respondentů s ohledem na jejich zaneprázdněnost.

Zajímavá zjištění jsou, už ve výsledcích pozorování a analýze silných a slabých stránek jednotlivých pozorovaných zařízení. Z navštívených zařízení mě nejvíce zaujalo a překvapilo Francouzské lyceum. Zaujalo, mě nejen z hlediska přístupu k dětem nebo svým prostředím, ale také vybavením školky. Velkým překvapením pro mě byl pro mě hlavně francouzský vzdělávací systém, který je zcela odlišný od českého vzdělávacího systému. Na děti jsou kladeny nároky, už jako na školáka prvního stupně základní školy. Bohužel ve francouzském lyceu si děti přírodu moc neužijí z hlediska hřiště. Škola se totiž nachází uprostřed Prahy 5.

Je zajímavé všimnout si prostředí třídy nebo členění pozemku mnou pozorovaných předškolních zařízení. Každé zařízení je jiné. V ekoškolce je třída uvnitř zcela běžná a normální, ale při pobytu venku si děti souznění s přírodou vynahrazují. V době nepříznivého počasí lze zůstat ovšem uvnitř třídy. Nedbá se tolik na kvalitní oblečení, jako u LMŠ. Lesní školka je prostředí od samého rána přírodní, jednoduché a na údržbou nekomplikované. Děti jsou venku v podstatě za každého počasí.

Potěšující pro mě bylo také zjištění, jaká úžasná příroda se nachází uprostřed Prahy včetně velikosti a rozmanitosti terénu školní zahrady MŠ Útulná v Praze 10. Na zahradě školky lze nalézt kromě řady pískovišť také lesík, louku, zahrádku, kopeček, dopadové plochy a mlhoviště pro parné dny.

Závěrem chci podotknout, že pro mě jako pro pedagoga bylo nejpřínosnější, pozorování a celkové srovnání navštívených školek

Zjištěné informace z dotazníků jsou pouze informativní nebo doplňující.

.

5 Seznam literatury

BRUCEOVÁ, T. *Předškolní výchova: Výchova dětí od 3 do 8 let*. 1. Vyd. Praha: Portál, 1996
ISBN 80-7178-068-5

HAVLÍNOVÁ, M. a kol. *Zdravá mateřská škola: Výchova dětí od 3 do 8 let*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995 ISBN 80-7178-048-0

HAVLÍNOVÁ, M. a kol. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000 ISBN 80-7178-383-8

KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Bystřice pod Hostýnem: Spirála, 2008, 286 s. ISBN 978-809-0403-000
KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola*. 1. Vyd. Praha: Grada, 2008

ISBN 978-80-247-1568-1

LEBLOVÁ, E. *Enviromentální výchova v mateřské škole*. 1. vyd. Praha: Portál, 2012

ISBN 978-80-262-0094-9

PRŮCHA, J.: *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*., 3. vyd. Praha: Potál, 2012

ISBN 978-80-7178-999-4

PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 181 s. ISBN 978-80-262-0495-4.

SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 166 s. ISBN 978-80-7367-774-9.

Informatorium 3-8: časopis pro výchovu v mateřské a obecné škole. Praha: portál, 2013, roč. XX. č. 3. ISSN 1210-7506.

Informatorium 3-8: časopis pro výchovu v mateřské a obecné škole. Praha: Portál, 2008, roč. XV. č. 7. ISSN 1210-7506.

Informatorium 3-8: časopis pro výchovu v mateřské a obecné škole. Praha: Portál, 2013, roč. XX. č. 6. ISSN 1210-7506.

Informatorium 3-8: časopis pro výchovu v mateřské a obecné škole. Praha: Portál, 2013, roč.XX. č. 5. ISSN 1210-7506.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Úplné znění školského zákona [cit. 23. března 2014]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c-561-2004-sb>>

<http://www.montessoricr.cz/montessori-pedagogika-a-ceske-zeme>

[online]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: www.alternativniskoly.cz

6 Seznam použitých zkratk

ZŠ- Základní škola

MŠ- Mateřská škola

SŠ- Střední škola

ŠVP- školní vzdělávací program

RVP PV-rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

TVP- třídní vzdělávací program

IVP- Individuální vzdělávací plán

WHO- světová zdravotnická organizace

LMŠ- lesní mateřská škola

ČR- česká republika

MZe- Ministerstvo zemědělství

TPS- nejmenší oddělení

PS- malé oddělení

MS- střední oddělení

GS- velké oddělení

MDS- metoda dobrého startu akceptuje přístup, kdy se otázka vztahu mezi psychikou a motorikou chápe jako spojení poznávacích procesů a motoriky v jeden celek, a to vše za účasti emocionálně motivační sféry. Součástí jemné motoriky je také grafomotorika, jejíž rozvoj je zejména na konci předškolního období velmi důležitý. K ovládní pohybu rukou je nejdůležitější rozvoj cíleného pohybu a úchopu. Rozvoj grafomotoriky je také důležitý především jako prostředek pro nástup školní docházky. (Minaříková 2010)

7 Zmíněné zákony

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících

Zákona č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze

8 Seznam příloh

Příloha č. 1 Souhlas s použitím fotografií

Příloha č. 2 Originál plánu příprav – francouzské lyceum

Příloha č. 3 Překlad plánu příprav – francouzské lyceum.

Příloha č. 4 Režim dne – francouzské lyceum

Příloha č. 5 Denní plán 1 – francouzské lyceum

Příloha č. 6 Denní plán 2 – francouzské lyceum

Příloha č. 7 Dotazníkové šetření

Obr. 1 Maslowova pyramida lidských potřeb

Obr. 2 Ekoškolka Rozárka - stůl po svačině

Obr. 3 Starý moudrý strom

Obr. 4 Ekoškolka Rozárka - Paní Jaro

- Obr. 5 Ekoškola Rozárka - Padlý strom
- Obr. 6 Francouzské lyceum - třída
- Obr. 7 Francouzské lyceum – herna
- Obr. 8 Francouzské lyceum - třída s míči
- Obr. 9 Francouzské lyceum - třída s míči II
- Obr. 10 Francouzské lyceum - třída II
- Obr. 11 Francouzské lyceum - třída III
- Obr. 12 Francouzské lyceum
- Obr. 13 Francouzské lyceum
- Obr. 14 Francouzské lyceum
- Obr. 15 Francouzské lyceum - "zahradá"
- Obr. 16 Lesní klub V mechu a kapradí - okolí
- Obr. 17 Lesní klub V mechu a kapradí - přirozená hranice
- Obr. 18 Lesní klub V mechu a kapradí - práce dětí
- Obr. 19 Lesní klub V mechu a kapradí - prostor ke hře
- Obr. 20 Lesní klub V mechu a kapradí - prostor ke hře
- Obr. 21 Lesní klub V mechu a kapradí - "prolézačka"
- Obr. 22 Lesní klub V mechu a kapradí - "prolézačka" II
- Obr. 23 Lesní klub V mechu a kapradí - odpočinek
- Obr. 24 Lesní klub V mechu a kapradí - stan
- Obr. 25 Lesní klub V mechu a kapradí - stan II
- Obr. 26 Lesní klub V mechu a kapradí - ohniště
- Obr. 27 Lesní klub V mechu a kapradí - sociální zázemí

Obr. 28 Lesní klub V mechu a kapradí - venkovní "herna"

Obr. 29 Lesní klub V mechu a kapradí – zázemí

Obr. 30 Lesní klub V mechu a kapradí

Obr. 31 Lesní klub V mechu a kapradí

Obr. 32 MŠ Útulná - koutek pro hločičky

Obr. 33 MŠ Útulná - herna I

Obr. 34 MŠ Útulná - herna II

Obr. 35 MŠ Útulná - zahrada